

ג'ונס: שנוא על כולם

קרב האיגרוף האחד שאפשר לראות בסרט הוא פרי מיטיבי בהחלט, ואילו הצגת העיתונות כאויב הפרט נעשית בדרך בלתי-מקורית. ומה שנוגע לבעיית הגזע, שנועדה בעצם להצדיק את כל קיומו המוסרי של הסרט, אין כאן כל מימד חדש לנושא זה, שהוא עמוס אינפורמציה ממילא.

אם בכל זאת יש לראות את „התקווה הלבנה“, הרי זה רק בגלל ג'יימס ארל ג'ונס, אחד השחקנים הכושבים המרשימים ביותר, שנתגלו בתקופה האחרונה.

קאסיוס קליי לפני 2 דורות

התקווה הלבנה (תל-אביב, תל-אביב, ארצות-הברית) — ה-סרט, המבוסס על מחזה מצליח מאת ז'אק קורטו של המתאגרף הכושב הראשון אשר זכה בתואר אלוף-העולם במישקל כבד.

זה קרה בימים אשר קדמו למלחמת-העולם הראשונה, כאשר נצחונם של צבועוני על לבן נחשב לעלבון לכל „הספורט האצילי“. ואם לא די בכך, הוסיף האלוף הכושב הטא על פשע, כאשר בחר לחיות עם אשה לבנה, ולהזניח את זוגתו הכושית החוקית.

ג'ק ג'פרסון, האלוף, הוא טיפוס המזכיר להפליא את קאסיוס קליי: שחצן, שנוא על הלבנים ועל-ידי רבים מבני גזעו, מתאגרף מושלם הנופל קרבן לעולם בו צבע-העור חשוב יותר מן המסתתר מתחת לעור.

מעלתו העיקרית והחשובה ביותר של הסרט היא הופעתו של השחקן ג'יימס ארל ג'ונס, בתפקיד ג'פרסון. ג'ונס, שגילם דמות זו גם בברודוויי, מעורר אימון מלא בכל פרט באישיותו של האלוף, וזה הרבה יותר ממה שאפשר לומר לזכותו של הבמאי, מרטין ריט.

ריט גולש בסרט זה לכל הדמוסים המשומשים של הוליווד. קבלת-הפנים של המתאגרף לאחר זכייתו בכתר האליפות, ברובע מגוריו, דומה יותר למחזמר מאשר לשמחה ספונטנית של המונו-העם, כאשר רקדנים וזמרים מקצועיים מתנועעים בסדר מופתי, המשרר זיוף על כל המחזה כולו. סצינת המריבה בינו לבין פילגשו הלבנה מבוימת תוך התחשבות מלאה ביצרני מטפחות לנשים.

דבר, מגיעים השניים אל גודד אמריקאי, בדיוק בזמן כדי להיות עדים להתקפת-המיץ של גודד זה על השבת שבחיקו בילתה האשה את שבייה. ואם הסבת הראשון, ש-עשו האינדיאנים בלבנים, הקטיף את הדם, הרי הוא אינו אלא מישקל-לדים בהשוואה לטבח שהלבנים עושים באינדיאנים. זה מתחיל בהפגזות חותכים על דגל לבן שהונף בכפר, זה נמשך ברצח הלוחמים, אונס ר-הריגת נשים, שריפה ומעשי אכזריות אין-ספור. ואף על פי שבארץ קצצו כמה מן ה-דקות המזויעות יותר של התנפלות זו, (כאן, אסור להוציא כנראה את הקהל מן השלחה שלו), נותר עדיין מסטיק בשביל לזעזע כהוגן.

בעצם אפשר לומר: הרי זו מלחמה. האינדיאנים התקיפו את הלבנים כדי לשדוד כסף, שיספיק לרכישת רובים מן הסוחר-הספסר. הלבנים התקיפו את האינדיאנים כדי לנקום בהם על השפטים שעשו בחבריהם. אבל מה פירוש הרבר, למעשה: אברים כרותים, ראשי לדים מנופצים על הסלעים, נשים מת-בוטסות בדמן, הרג כללי.

ושעה שמסתכלים בסרט, עולות בזכרון פרשות מיילי ועוד פרשות רבות אחרות, עד פרשת אייכמן, משוים את ה„פראים“ ואת „בני התרבות“, ונדמה שאין בתוארים אלה ולא כלום, ושהעולם במקומו עומד. ו-דבר לא יזיז אותנו. מי יודע, אולי צודקים אותם פסיכולוגים הטוענים שהאדם אינו אלא חייט-טרף צמאת-דם, והדבר הראשון הרחוק ביותר שצריך לעשות, הוא ליטול ממנה את

ברגן

— אמריקה השלמה

כלי-הנשק שלה, אחרת היא תביא שואה כלי-ית על העולם כולו.

צבא הגנה לאמריקה. אבל אין אלה ההירורים היחידים העולים בלב בשעת ה-סרט. כיצד אפשר, למשל, שלא לחשוב על כך כי ארצות-הברית היא המדינה היחידה המרשה להציג את תולדותיה באור מוקיע שכזה? מי היה מרשה במדינה אחרת, ובכלל זה ישראל, להציג את הצבא כאוסף של חיות צמאות-דם? מי היה מרשה לתאר ש-האומה נוצרה כתוצאה מרצח-עם שיטתי והרג העם שישב על האדמה? אולי זה טוב, ואולי לא, אבל אלה הם סממנים של דמו-קרטיה אמיתית.

מה יאמרו על חייל בכוחו מבקרי-הקול-נוע? זוהי נקודה חשובה פחות. יש להניח שקאנדיס ברגן, בתפקיד הטוב ביותר שהיה לה עד עתה, והצעיר פטר טראוס, יזכו למחמאות רבות. אבל אפילו אם יהיה מי שיתלונן על מיבנה העלילה, על חוסר-הגיון בפרטים מסוימים, על מיבנה דיאלוגים או מי יודע מה, הרי אין לדבר כל משמעות, כשהמדובר בסרט כזה.

כי אם יש לאמנות, ולקולנוע בכלל זה, תפקיד חברתי כלשהו, הרי זה להציג לאדם את המעשים שהוא עושה בזכותיות מגלת, ולעזור לו בצורה זאת להבין את עצמו טוב יותר. וחייב בכוחו מכה את הצופה ב-הלם כזה, שהוא חייב להרהר, ביציאה מן

בוקה וזשוד: שופטי עריין

צולע למדי. המניעים לדמותו של גיבור הסרט מבולבלים, ונדמה כאילו רצו להקנות בכוח לכל הסיפור גוון אינטלקט-טואלי, שלא היה חסר לו כלל.

מן הדיון לציון שחלק נכבד מהצלחת הסרט יש לזקוף לזכות מישל בוקה, המגלם להפליא את דמות השוטר העושה דין לעצמו, ולצידו אוסף של כמה שחקנים מיט-ניים, משכנעים לא פחות, כמו מישל קונסטנטין, ברנר פרסון ופרנסואז פביאן.

רק אזהרה אחת: נפשות עדינות הסולדות משפרכת-דמים או מהלומות ריאליסטיות, מוטב שידלגו על סרט זה. האלימות כאן אמינה בהחלט.

השוטר שהיה לתליין

יומנו של שוטר (אלבני, תל-אביב, צרפת) — אחד ה-סרטים הנוקשים והאלימים ביותר שהוצגו בארץ בשנים האחרונות. זהו סיפור על מפקח משטרה היוצא לנקום את מות חברו למקצוע, אשר נהרג בחילופי יריות עם אנשי העולם התחתון.

על הנושא השגור — של ידידות בין גברים ונקמה-אישית, מעלה הבמאי איוו בואסה בעייה אקטואלית בהחלט בכל העולם: אלימות המשטרה והרשות שהיא נוטלת על עצמה להיות לוכדת-הפושעים, השופטת שלהם ומוציאתם להורג.

כדי להבליט את הדבר עוד יותר, מעמיד בואסה את השוטר הנקמני מול איש העולם-התחתון, הנקמני גם הוא, ומוצא שאין הבדל מהותי בין השניים, פרט לעובדה אחת: השוטר יכול להרשות לעצמו לנקום, להרוג ולהכות, כשהחוק שמאחוריו מספק לו הגנה. ואילו איש העולם התחתון, כאשר הוא נוקם בכנופיות יריבות, צריך לקחת בחשבון לא רק את הבריונים שממול, אלא גם את השוטרים האורבים לו מעבר לפינה.

אילו היה בואסה מסתפק רק בזאת, אין ספק שהיה מזכה את הקולנוע בסרט חשוב. אלא שכנראה מתוך קנאה ל„חקירתו של אזרח...“ הוא הכניס גם לכאן את גורם השלטון המושחת המגן על פושעים, כאשר אלה תומכים בו, ומוכן להתעלם ממשעם שנעשו בשמו, כדי לא לקלקל לעצמו את התדמית.

אבל, כאשר מדובר באידיאולוגיה, הטיפול של בואסה

הקולנוע, במה שראה, ולחזור ולהרהר בכך אחרי-כך, ואין סרט שיכול לזקוף לעצמו הישג נכבד יותר.

תדרין

תל-אביב

*** **הטורף** (ארמן ז'יד, צרפת) — רוצח שכיר מלמד צעיר אידיאליסטי פרק בתורת המהפכנות. על אף מחדלים וחטרי-נות, זהו סרט מעניין, המעודד למחשבה שניה.

*** **סיפור אהבה** (חן, ארצות-הברית) — אגדה מתוקה-חמוצה על אהבת צעירים באוניברסיטה אמריקאית. אידיאלי לגשים האוהבות להזיל דמעות בקולנוע.

*** **האדם השלישי** (פריס, אר-גליה) — מותחן על רקע וינה ההרוסה, של אמצע שנות ה-40. ישן אבל עדיין מעני

יין, משוחק ומצולם להפליא, עם אורסון ולס, גיוף קוטן וטרבור הארד.

*** **בתו של ראיין** (צפון, ארצות-הברית) — אהבה על רקע מלחמת-השחרור של אירלנד. ארוך מדי, מעייף לעתים, אבל יש בו צילומים מעולים וכמה סצנות בנר-יות היטב.

*** **אירמה להידום** (שדרות, אר-צות-הברית) — הבמאי בילי ויילדר מציג את הסיפור המפורסם באור ציני, מלגלג לגיבוריו ולנבליו גם יחד. לאוהבי סאטירות.

*** **הקוץ שחלקה** (רמת-אביב, ארצות-הברית) — חופשתם של ארבעה צעירים על שפת-הים, חוטשה בה הם הופכים מילדים למבוגרים. סרט רגיש ומעניין של פרנק פרי.

ירושלים

*** **המענג האדום** (חן צרפת)

— מותחן עם השלכות פילוסופיות, מבוים באמנות רבה על-ידי ז'אן פיר מאלהיל, עם אוסף שחקנים ממדרגה ראשונה (מונטן, דלון, חלונטה, בורחיל).

*** **אני אוהב את אשתי** (עדן, ארצות-הברית) — קומדיה על חיי המשפחה של רופא אמריקאי המטופל באשה, ילדים וכמה מאהבות בעת ובוענה אחת. הצגת-ראווה של אליזט גולד.

*** **יום הדין** (סמדר, ארצות-הברית) — משפט עלילתי-הדם של מגדל בייליס, בי-רוסיה הצארית, הופך בידי הבמאי ג'ון פרנקנהיימר לקריאה נגד אי-סובלנות על כל צורותיה. מישחק משכנע של אלן בייסט.

חיפה

*** **יוליסס** (בית רוסיילר, אנגליה) — עיבוד רחוק מאוד מן הספר של ג'יימס ג'ויס. אם יש בו כדי לשלוח ולו קורא אחד למקור, הרי שהצדיק את קיומו.